

Reeënstichting Terschelling

Roelan Schroor, voorzitter
Douwe Totlaan 36
8881 CZ West Terschelling
info@ReeTerschelling.nl
www.ReeTerschelling.nl
06-29449234

Terschelling, 5 juni 2018

Deel 2, zienswijze van de Reeënstichting Terschelling (RT)

Onder dankzegging voor het toezenden van het eindrapport 'Reeën en Reebeheer op Terschelling en Ameland' aan onze reecoördinator Jan M. Smit geeft de Stichting haar zienswijze, advies en commentaar op het voornoemde rapport. Hoewel de heer Smit zijn commentaren op persoonlijke titel heeft geschreven, ondersteunt de Stichting zijn zienswijze van harte.

De Reeënstichting Terschelling waardeert het besluit van de provincie om tegen het advies van de FBE voorlopig geen afschot op ree op Terschelling toe te kennen. Dat getuigt van een kritische kijk op zaken, gestoeld op kennis, feiten en realisme.

De Stichting geeft hierbij haar zienswijze door middel van enige kritiek op het eindrapport van de onderzoekcommissie. Zij verwacht dat de Stichting wel degelijk als een serieuze belanghebbende op het eiland beschouwd gaat worden. De Stichting verzoekt dan ook om als *stakeholder* en gesprekspartner - als het gaat om het reebeheer op Terschelling - haar goede inbreng te kunnen blijven leveren.

1

Met vriendelijke groet,
R. Schroor, voorzitter Reeënstichting Terschelling

Tellen van reeën

Dit wordt overgelaten aan de beheerder. Gezien de veelheid aan meningen, zo zegt het rapport, is het wenselijk om het tellen zodanig volgens de voorschriften uit te voeren, dat hierover geen misverstanden ontstaan. Duidelijk wordt dat vele deskundigen (waaronder onze coördinator) steeds benadrukken dat tellingen op ree onnauwkeurig zijn. De wettelijke eis om te tellen stelt de RT voor een klein dilemma om dat zó te organiseren dat de waarnemingen geen reden tot misverstanden kunnen opleveren. De RT is van mening dat daarom alternatieven gezocht moeten worden. Een aanzet daartoe wordt gemeld in het reebeheerplan van de Stichting. Voor een beheer met een totaal pakket van maatregelen maakt het niet uit hoeveel reeën er in een leefgebied voorkomen, wel gelden wettelijke bepalingen om eventuele schade te voorkomen.

Totstandkoming telcijfers WBE

Naast de tellingen van hogere duintoppen wordt in het Wester bosareaal slechts door één lid op de fiets geteld. Voor het overige blijkt dat op de tellocaties veel gebruik werd gemaakt van weinig met het ree vertrouwde eilanders. De conclusies van de tellingen zijn dan ook globaal vastgesteld, waarbij tellingen die sterk afweken van de verwachting 'gecorrigeerd' werden. Veel amateurs doen aan de telling mee, aanspreken en leeftijdbevestiging werden hoogst dubieus. Op een drietelling telde de één alle reeën bij elkaar op, de ander weer niet. Elk ree dat even in de dekking verdween en weer tevoorschijn kwam 'was er weer één'. Sommige bestuursleden gaven tellers vanaf bepaalde punten de raad om eerder geziene of vermoedelijk verwachte reeën bij de waarneming op te tellen ((getuigen kunnen dat bevestigen). De strikte geheimhouding van de telgegevens voor belangstellende leden geeft sterk de indruk dat de tellingen min of meer naar eigen behoefte werden bijgesteld en niet openbaar gemaakt mochten worden. Uit het staatje van bladzijde 10 blijkt ook al dat er in de opgave die de OC heeft overgenomen van de WBE van willekeur sprake is en

derhalve redelijk onbetrouwbaar. Vooral van een telling op het Jan Tijsseduin (telplaats 22, 2016) geeft de WBE een aantal op dat verbazing wekt. Op dit punt vond een controlewaarneming plaats door minstens twee gecertificeerde reeënbeheerders van een week vóór en een week ná de officiële telling (bijlage). Hiervan is de uitslag vele malen lager dan de opgegeven 28 stuks die op één waarneming op een observatiepost door een lid van de WBE zouden zijn geteld. Toch wordt de controlewaarneming door de OC in een gesprek met onze coördinator als 'onbetrouwbaar' gekwalificeerd. Let wel: in dat gebied op de Bosplaat was geen jacht. Ook stelde de OC dat de totale ecologische dichtheid op het eiland vermoedelijk omstreeks 200 reeën zou betreffen. Wel vreemd dat er zich dan 28 (= 14% van het geheel) rond het Jan Tijsseduin verzameld zou hebben. Te meer omdat de OC ook stelt dat de biotoop op de Bosplaat minder geschikt zou zijn. Derhalve kan het waarheidsgehalte van de cijfers van de WBE worden betwijfeld. Het argument dat er verkeerd geteld zou zijn kan een reden zijn, maar dat is dan te wijten aan het onvermogen om het tijdig verkregen telprotocol van de VHR te bestuderen. Als dat al bijna onmogelijk blijkt, hoe kan een OC dat dan vertalen naar niet onrechtmatig en betrouwbaar? De KJV kwalificeerde zelfs het amateuristische gedrag van de WBE als 'deskundig doorgevoerd reebeheer'. Uit de basaal fout gebleken gegevens kan wetenschappelijk en betrouwbaar geen voorjaarsstand van exact zoveel dieren vastgesteld worden. Een troost: De met deze materie bekende beheerder hoeft die aantallen ook niet strikt te weten, daar dit voor de wettelijke mogelijkheden niet van belang is.

2

De telgegevens tussen 2000 en 2016 worden met elkaar vergeleken. Onmogelijk. De eerder voor het ree verantwoordelijke Stichting Reebeheer Terschelling verzamelde geen 'telgegevens' voor een bepaling van het aantal maar gaf alleen een indruk van een aantal door ter genoegdoening aan de wettelijke eis 'dat er geteld moest worden'. De toenmalige stichting - zo kon de voormalige voorzitter daarvan ons met grafieken bewijzen - bepaalde dichtheden aan de hand van zichtwaarnemingen, van alle tekenen die het ree in het veld achterliet: zwarte reeën, aantallen kalveren, spronggrootte in de winter, krabplaatsen, boonsel, vraat, de benodigde uren voor bemachtiging en meer relevante informatie. Meer dan een schatting van de totale populatieomvang was het dus niet. Wel was opvallend dat in de jaren 2004 tot 2009 veel meer ree waargenomen werd, ook door andere eilanders die regelmatig in bos en duin vertoefden. De OC had dit kunnen weten indien men wat beter de betreffende verslagen en benaderingen had gelezen. Om dus hierop een trendbepaling te baseren is wetenschappelijk en statistisch onjuist en geeft ook daarmee aan hoe gebrekkig men te werk ging. Het staatje op bladzijde 11 heeft dan ook geen enkele beleidsbepalende waarde.

Opvallend is het overzicht op bladzijde 12. In 2016 kwam de waarschuwendende nota *Het Ree op Terschelling* en zag SBB de noodzaak om te controleren tijdens de tellingen. Dat gaf een drastische verlaging te zien van het totale aantal. De OC maakt zich daarvan af vanwege mogelijke interpretatieverschillen over de tellingen. Nee, men was minder vrij in het *at random* vaststellen van het aantal reeën.

In 2018 bleek een telling wel zeer onbetrouwbaar. Terwijl vele belangstellende eilanders voor ree in de buitengebieden bijna nooit meer een ree zagen, bleek het aantal waargenomen dieren tijdens een drietelling bijzonder hoog, tegen de 200. Maar niet op de plaatsen met een SBB-medewerker als waarnemer. Op het eerder genoemde Jan Tijsseduin werd tijdens drie waarnemingen sporadisch een ree gezien, in 2016 dus 28! De conclusie ligt voor de hand.

De drone telling

Hierover positieve waardering. Dit blijkt een bijzonder waardevolle methode te zijn voor een bepaald gebied, maar waarschijnlijk te duur om dat van jaar tot jaar uit te voeren. Dat zou dan op het gehele eiland moeten, enerzijds om aan te tonen dat gebieden die nu als te verstorend gekwalificeerd worden en niet in de berekening volgens Van Haaften worden 'meegenomen' toch een behoorlijke dichtheid kunnen bevatten. Maar ook hier geldt: wat is de wetenschappelijke waarde om precies te weten hoeveel reeën ergens zitten? Ga na wat het ree veroorzaakt, of het in evenwicht is met flora en fauna en bepaal daar de gedragsregels voor het beheer op. In ontoelaatbare omstandigheden geven wettelijke bepalingen redenen om eventueel in te grijpen.

De rekenmethode van Van Haften

Om eenzelfde waarde voor graslanden als in Friesland aan te houden lijkt voor Terschelling niet verstandig. In de weilanden aan de zuidkant van de hoofdweg worden uiterst zelden reeën gezien, de duinweilanden bieden juist een goede uittredeplek. De uitslagen volgens het GIS-systeem zijn zuiver theoretisch. Bekijk daartoe de overzichtskaart van het eiland, met daarop blauwe en rode stippen voor de locaties waar bok en geit zijn geschoten in de periode 1998 tot 2012.

Over de kennis van het leefgebied bij de WBE-leden zet de Reeënstichting Terschelling kanttekeningen. Indien voldoende kennis daartoe ontbreekt, indien geen cursus is gevolgd over de leefwijze van het ree, indien de enige empathie uitgaat naar afschot, lijkt het fundamenteel onjuist om deskundig beheer te kunnen verwachten. Het is ondoordacht van de OC om de schaarse kennis die wel op het eiland aanwezig is te omzeilen en kennelijk als tendentius te beschouwen. Het negeren van die wetenschap is ook in dit onderzoek waarschijnlijk weer te wijten aan mensen die een afkeer hebben van het verkrijgen van relevante informatie. Voor de beoordeling van de berekening volgens Van Haften voor het gehele eiland blijkt deze gang van zaken ook weer bij te dragen tot conclusies die onvoldoende steunen op de werkelijkheid. Dit leert ook de overzichtskaart, waarop te zien is dat in gebieden die niet in aanmerking zouden komen voor een evaluatie van de berekening volgens Van Haften, vele reeën indertijd zijn geschoten. De vraag hierbij is relevant of de OC die slechts geringe mogelijkheden en tijd had om voldoende kennis te kunnen nemen van de biotoop en de levenswijze van het ree op het eiland een goede indruk kon krijgen. Gevallen zijn bekend dat reeën op Terschelling in lage vegetatie tijdens het cranberry-plukken bleven liggen tot op tien meter nadering (eigen waarneming) en pas overeind kwamen bij direct zicht. Reeën verblijven wel degelijk in begraasde gebieden, daar lagere struiken zoals duindoorn, kruipwilg, heide en gagel meer dan voldoende dekking bieden om te herkauwen en rust te vinden. Al met al geeft de door de OC uitgevoerde berekening van de aanwezigheid van het ree een aantal dat niet in overeenstemming is met de waarneming van de sporen die het ree in het terrein achterlaten.

3

Kaart met locaties van afschot, 1998 - 2012. Vergroting tot 200% geeft meer duidelijkheid.

De constatering dat de Bosplaat minder aantrekkelijk gebied voor het ree zou zijn geldt zeker niet voor het hele gebied. Oostelijk van de badweg ligt de Berkenvallei, uitermate geschikt voor ree. Een 'betrouwbare' WBE-telling heeft daar in 2016 28 reeën opgeleverd! En een andere teller, nog vijf kilometer verder op de Bosplaat immers ook nog eens 22. En hoewel die waarnemingen officieel zijn opgegeven en door de OC als rechtmatig worden beschouwd zou dat voor deze daarmee tegenstrijdige constatering van de biotoop door de OC toch te denken moeten geven. Dit soort tegenspraken komen we geregeld tegen in de inhoud van het FBE-rapport. Lamsoor en lage

duinbegroeiing van eerste, tweede en derde duintjes vormen wel degelijk voedsel, rust en dekking voor ree. Zeker het westelijke gebied op de Bosplaat is zeer aantrekkelijk, let op de krabplaatsen, boonsel, veegboompjes, kalveren.

Dat recreatiedruk en honden een belemmerende invloed zouden hebben is eveneens discutabel. Die druk was er ook van 2000 tot 2009 en vormde geen enkele belemmering voor de exponentiële populatieontwikkeling.

1. Toerisme zou een negatieve trend veroorzaken in de omvang van de populatie.

In het laatste decennium is het toerisme min of meer vergelijkbaar met de periode van 2001 tot 2008 (overnachtingen gerelateerd). Toeristen op wandelschoenen komen nauwelijks in de meestal natte en redelijk ontoegankelijke gebieden met dichte en voor het ree aantrekkelijke dekking. Het ree is vanaf de komst in 1992 gewend aan toeristen en weinig mensen gaan van de paden af. In de jaren 2001 tot 2008 gaf het aantal ree-waarnemingen van vele jagers en eilanders die veel in het buitengebied rondkijken reden tot een aanzienlijk hogere schatting dan 165. Omdat in het laatste decennium sporen en tekenen van leven van het ree aanzienlijk minder zijn dan in de eerste tien jaren na 2000 wijst dit op een rationele trenddaling. Toch lijkt heden het totale aantal reeën door geïnteresseerde waarnemers gezien, hoger dan 165 uit te komen.

2. Loslopende honden en begrazingen zijn funest voor het ree.

Juist in de laatste tien jaren is door SBB extra aandacht besteed aan loslopende honden in het duingebied (meer waarschuwingen en bekeuringen). Dat ze ree verstoren is reëel, maar niet in sterkere mate dan in het begin van deze eeuw.

Begrazingen vinden plaats op enkele honderden hectares (van het totaal van circa 7500 hectare door ree bezocht gebied) en ondanks begrazing worden daar reeën gezien.

4

De Stichting krijgt de indruk dat de aantallen volgens de berekening van Van Haaften zo laag mogelijk dient te blijven. Dat om het aantal reeën dat meer geteld zou worden voor afschot te kunnen bestemmen? Je zou dat van een wetenschapper niet verwachten, maar het lijkt er sterk op!

In de draagkrachtberekening volgens Van Haaften zoals die door de Stichting is geaccepteerd hebben vele factoren meegewogen. Vooral de weging van de achtergelaten reespooren tellen mee aan de veronderstelling dat ergens toch regelmatig reeën verblijven, wat de TOP10NL (wat dat ook zijn moge) daarover ook theoretisch voorspelt. Onze geaccepteerde berekening komt uit op een factor 4 hoger dan de berekening volgens de OC. Beide berekeningen lopen dus sterk uiteen, maar beide bewijzen dat er reeën zijn. Meer waarde kan er niet aan toegekend worden. Dat was ook niet de bedoeling van Jan van Haaften, zo begreep onze coördinator in een discussie met hem indertijd na de introductie van het ree. Die berekening is ook zeker niet bedoeld om een reden tot afschot te creëren, zoals de eilander WBE strak volhoudt: 'We volgen de methode Van Haaften, afschot is afhankelijk van overschot', zo lijkt de gedachte.

Hoe vervolgens de OC bepaalt dat het totaal aantal dieren op 196 gesteld kan worden is weer een opmerking die de wenkbrauwen doet fronsen. Zelfs de marge van 33 dieren is onbegrijpelijk. Tellen is niet of nauwelijks nuttig of mogelijk, toch ziet de OC redenen om het mogelijk een factor voor afschot te laten zijn. Er zijn vele variabelen, toch kan de OC door de aangetoonde schattingen van de telgegevens van de WBE opmaken dat de gemiddelde ecologische draagkracht 196 dieren zou zijn. Let er hierbij ook op, dat de WBE van mening schijnt te zijn dat de dichtheid van de populatie direct afhankelijk is van het aantal telplaatsen. De logica van de OC is onnavolgbaar....

De teruggang van de dichtheid van de reeënpopulatie is een constatering waar de RT het mee eens kan zijn. De redenen daarvan heeft de RT in haar beheerplan weergegeven. De exponentiële groei van het ree heeft zich na ongeveer 2007 gestabiliseerd en de trend is sindsdien dalend. Zo bewijzen de waarnemingen en de sporen van het ree zelf. Die nu dalende trend zal in het laatste decennium ook in de hand gewerkt zijn door het *rücksichtslos* afschot van de WBE. Zoals een bestuurslid opmerkte: 'ik schiet door tot het niet meer kan en dan zien we wel verder'. De bewijsbare gegevens van het willekeurige afschot zijn terug te vinden in het faunaregistratiesysteem (FRS). Kalveren worden voor afschot op het eiland niet gewaardeerd.

Schade en aanrijdingen

Aanrijdingen komen over het algemeen uit meldingen van de WBE. Volgens inlichtingen van de Stichting zijn er bijna geen meldingen die bij de politie zijn terug te vinden. De WBE-meldingen zijn net als hun tellingen te vrijblijvend.

Overigens bepaalt de wet dat voor iedere vorm van faunaschade in verband met een beschermde diersoort maatregelen getroffen dienen te worden om schade te voorkomen. Dat geldt ook voor aanrijdingen. De gemeente stelde zich indertijd garant om de wildspiegels (onder andere langs de badweg van West) te verzorgen. Van de indertijd geplaatste 100 spiegels daar zijn er nog enkele over.

Opmerkingen voor Terschelling

Telgegevens

- De interpretatieverschillen over de tellingen zijn groot en kunnen geen invloed hebben op het einddoel van de WBE: afschot;
- Het MNA-getal is ons inziens van tertiair belang, deze zijn gebaseerd op dubieuze waarnemingen. Een MNA komt derhalve voort uit veronderstellingen en worden gerelateerd aan het aantal telplaatsen. Ze hebben geen aanwijsbaar nut voor welke vorm van beheer dan ook;
- De voorjaarsstand is niet te berekenen uit dubieuze telgegevens.
- De geslachtsverhouding. Men hecht aan een gelijke verdeling bok en geit. Eén bok kan tijdens de bronst tientallen geiten beslaan. Derhalve heeft de veelgehoorde wens om een één op één-verhouding na te streven geen betekenis voor de populatieontwikkeling van het ree. Zou men om bepaalde redenen het aantal willen beperken, dan is uitsluitend geitenafschot daarvoor voldoende.

Trend

- De voorganger van het WBE-reebeheer stoelde het beleid op geheel andere gronden vast dan het vigerende UBR;
- Het is *wishfull thinking* om de trend te bepalen op van jaar tot jaar wisselende telresultaten vanwege weersomstandigheden, onkunde tellers, dubbeltellingen, overlappingsen, bijtellen van vermoedelijk aanwezige extra reeën, optellen van gegevens tijdens een drietelling;
- Nader commentaar op de populatietrend is koffiedikkijken met onbetrouwbare data.

Aanrijdingen en schade

- Ken de eilander: met de vele oudere jeeps en strandauto's betekent een 'aanrijding' nauwelijks schade maar levert wel enkele heerlijke maaltijden op;
- Geringe schade aan de bosbouw wordt de laatste jaren veroorzaakt door de hoge jachtdruk. Reeën blijven in de dekking en vreten en vegen daar;
- Reeën komen rationeel niet in de polder voor;
- Schade wordt vastgesteld zonder dat getallen daaraan ten grondslag liggen. Zo kan het zijn dat een 'berekende' stand van 20 dieren per 100 hectare geen enkele schade aan verkeer of aan de flora veroorzaakt en de dieren gezond blijven, terwijl in een ander gebied met een vermeende stand van 5/100 ha wél schade optreedt;
- Tegen het mogelijk veroorzaken van schade zijn wettelijk preventieve maatregelen nodig. Wordt desondanks de schade in verband met biologische of economische factoren onacceptabel, dan is afschot binnen een totaal pakket van maatregelen te overwegen. Afschot verlenen op al of niet aanwezige reeën is onwettig. Zo ook om te veronderstellen dat wanneer de mogelijke dichtheid volgens Van Haaften overschreden zou worden, afschot een goede beheermaatregel zou zijn;
- Kijk voor een beheermaatregel altijd eerst naar wat het ree duidelijk maakt. Het is wat moeilijker en het vergt iets meer van de betrokken beheerder. Voor een beschermde diersoort als het ree bestaat geen *wise use*-principe.

Infrarood

- De Stichting is het eens met de constatering van de proef op het eiland, maar de resultaten van één dronetelling kunnen niet over het gehele eiland geëxtrapoleerd worden.

Ecologie

- Het hier gestelde is gebaseerd op vrijblijvende aannames en daarom in beginsel onjuist;
- De koppeling van beheer aan de berekening volgens Van Haften is wetenschappelijk en wettelijk niet relevant.

Redenen tot afschot

- Die criteria zijn terug te vinden in het provinciale kader ter beoordeling van een aanvraag tot machtiging voor afschot. Deze zijn vastgelegd in de Wet natuurbescherming die voor de beschermde diersoort gelden;
- Globaal gesproken wordt rekening gehouden met ontoelaatbare flora- of faunaschade (inclusief de eigen populatie); met maatschappelijk ontoelaatbaar gedrag van het ree (aanrijdingen, schade aan eigendommen, gevaren voor luchtverkeer - om maar enkele voorbeelden te noemen); met ondraaglijk lijden van individuele dieren (volgens menselijke begrippen).

Aanbevelingen, opmerkingen en zienswijzen Reeënstichting Terschelling

1. **Het gedrag, de betrouwbaarheid en de handelswijze van de WBE acht de Reeënstichting Terschelling inmiddels zó discutabel dat de Stichting overwegende bezwaren heeft om deze vereniging de gehele verantwoordelijkheid voor het reebeheer toe te kennen.**
2. **Tellingen dienen uitsluitend te worden uitgevoerd ter bepaling van een mogelijke trend. Het berekenen van een MNA is overbodig nadat geconstateerd is dat er binnen een leefgebied reeën voorkomen. De schatting geeft aanleiding tot misverstanden;**
3. **De provinciale overheid dient in te zien dat tellingen een doorlopend gesteggel opleveren en aanleiding geven tot manipulatie;**
4. **Tellingen zijn niet van belang voor doelgericht beheer en het beleid dat daartoe aanleiding geeft. Het ree bepaalt wat nodig is;**
5. **De rekenmethode volgens Van Haften is leerzaam en geeft een rekenkundige uitkomst, maar is niet relevant voor het reebeheer;**
6. **Aantallen geven bij FBE's in bijna alle gevallen een vermeende reden tot het doorvoeren van een bepaald afschot. Dat dogma dient landelijk doorbroken te worden;**
7. **De slogans van de *Koninklijke Jagers Vereniging* en van de *Vereniging Het Reewild* zijn respectievelijk 'Verstandig Beheren en Benutten' en 'Duurzaam Beheer'. Indien de afschotmogelijkheden in gevaar komen worden die ethische benaderingen snel terzijde geschoven;**
8. **Een objectieve partner voor het reebeheer lijkt voor het ree (en voor SBB) noodzakelijk;**
9. **De Reeënstichting Terschelling heeft een vermoeden van het aantal aanwezige reeën op het eiland. De Stichting weet zich gesteund door de wettelijke voorschriften, waarbij vermoedelijke aantallen en veronderstellingen geen rol spelen. Deze wettelijke bepalingen zal de Stichting strikt volgen;**
10. **De Stichting is - indien daar aanleiding toe bestaat - in beginsel niet tegen afschot. Daartoe kan medewerking verleend worden, mits met bindende adviezen van de Reeënstichting Terschelling;**
11. **De OC heeft met haar slotadvies tot afschot nauwelijks begrepen waarom dit onderzoek heeft plaatsgevonden. Zij heeft een loopje genomen met de intenties van staatssecretaris Martijn van Dam en die van de provincie. De provincie komt tot dezelfde conclusie als in de nota *Het Ree op Terschelling*.**
12. **De Reeënstichting Terschelling is derhalve verheugd dat in tegenstelling tot het advies voor afschot van de OC de provincie anders heeft besloten.**
13. **Deze kritieken wil de Stichting achter zich laten en voorstellen een nieuw begin te maken met het reebeheer op Terschelling, waarbij de Stichting bereid is verantwoordelijkheid te dragen.**